

I. megoldás. Alakítsuk át a vizsgált polinomot.

$$3a^5b - 40a^3b^3 + 48ab^5 = ab(3a^4 - 40a^2b^2 + 48b^4) = ab(3(a^2 + 4b^2)^2 - 64a^2b^2).$$

Az $a^2 + 4b^2 = 4$ feltételt kihasználva a kifejezés tovább alakítható:

$$ab(3(a^2 + 4b^2)^2 - 64a^2b^2) = ab(48 - 64a^2b^2).$$

a^2 és $4b^2$ nyilván nemnegatív, így felírható rájuk a számtani és mértani közép közötti egyenlőtlenség:

$$\sqrt{4a^2b^2} \leq \frac{a^2 + 4b^2}{2}, \quad \text{amiből} \quad |2ab| \leq \frac{4}{2}$$

és így $|ab| \leq 1$.

Legyen $ab = x$. Ekkor a kifejezés a $-64x^3 + 48x$ formát ölti. Akkor tudnánk függvényvizsgálatot végezni, ha ez a kifejezés valóban függvény, vagyis ha minden $-1 \leq x \leq 1$ értékhez találunk olyan a és b számot, amelyekre fennáll, hogy $a^2 + 4b^2 = 4$ és $ab = x$.

Ha $-1 \leq ab = x \leq 1$, akkor $a \neq 0$ esetén $b = \frac{x}{a}$ -t behelyettesítve a feltételbe:

$$a^2 + 4 \cdot \frac{x^2}{a^2} = 4, \quad \text{amiből} \quad a^4 - 4a^2 + 4x^2 = 0.$$

Ezt a^2 -re megoldva:

$$a^2 = \frac{4 \pm \sqrt{16 - 16x^2}}{2} = 2 \pm 2\sqrt{1 - x^2}.$$

Ez pontosan akkor nemnegatív, ha $1 - x^2 \geq 0$, vagyis ha $|x| \leq 1$. Ekkor tehát van megfelelő a és b . Ha pedig $a = 0$ (ez $x = 0$ mellett jön szóba), akkor $b = 1$ jó.

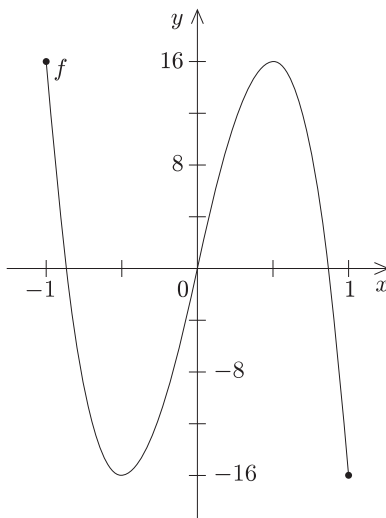
Tehát az

$$f(x) = -64x^3 + 48x = x(-64x^2 + 48)$$

függvényt vizsgáljuk a $[-1; 1]$ intervallumon. A függvény páratlan, zérushelyei

$$x = 0, \quad \text{illetve} \quad x = \pm \frac{\sqrt{3}}{2}.$$

A függvény deriváltja: $f'(x) = -192x^2 + 48$, ennek zérushelyei $x = \pm \frac{1}{2}$. A derivált előjele alapján $x = -\frac{1}{2}$ minimum, $x = \frac{1}{2}$ maximum. A fentiek alapján a függvény vázlatos képe az *ábrán* látható.

A helyi minimum értéke:

$$f\left(-\frac{1}{2}\right) = -64 \cdot \left(-\frac{1}{2}\right)^3 + 48 \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) = -16.$$

Meg kell nézni, hogy a vizsgált intervallum szélén, $x = 1$ -nél nem kisebb-e a függvényérték: $f(1) = -64 + 48 = -16$. A két érték megegyezik.

A helyi maximum értéke:

$$f\left(\frac{1}{2}\right) = -64 \cdot \left(\frac{1}{2}\right)^3 + 48 \cdot \left(\frac{1}{2}\right) = 16.$$

A vizsgált intervallum szélén: $f(-1) = -64 \cdot (-1) + 48 \cdot (-1) = 16$.

Így $-16 \leq 3a^5b - 40a^3b^3 + 48ab^5 \leq 16$, és a kifejezés a $[-16; 16]$ intervallum minden értékét fölveszi.

II. megoldás. Mivel $a^2 + 4b^2 = 4$, így $\left(\frac{a}{2}\right)^2 + b^2 = 1$. Ez azt jelenti, hogy a derékszögű koordináta-rendszerben az $\left(\frac{a}{2}; b\right)$ koordinátájú pont illeszkedik a $(0; 0)$ középpontú, egységsugarú körre. Mivel ezen kör bármely pontja megfelelő $x \in \mathbb{R}$ esetén $(\sin x; \cos x)$ koordinátákkal rendelkezik, így bármely feladatbeli $\left(\frac{a}{2}; b\right)$ számpárhoz található olyan $x \in [0; 2\pi[$, melyre $\frac{a}{2} = \sin x$ és $b = \cos x$. Válasszuk ezt a megfeleltetést. Ekkor $a = 2 \sin x$ és $b = \cos x$.

Alakítsuk át a feladatbeli kifejezést a következő módon:

$$\begin{aligned} P(a; b) &:= 3a^5b - 40a^3b^3 + 48ab^5 = ab(3a^4 - 40a^2b^2 + 48b^4) = \\ &= ab(3(a^2 + 4b^2)^2 - 64a^2b^2) = ab(3 \cdot 4^2 - 64a^2b^2) = 16ab \cdot (3 - 4a^2b^2). \end{aligned}$$

Az $ab = 2 \sin x \cos x = \sin 2x$ összefüggést figyelembe véve:

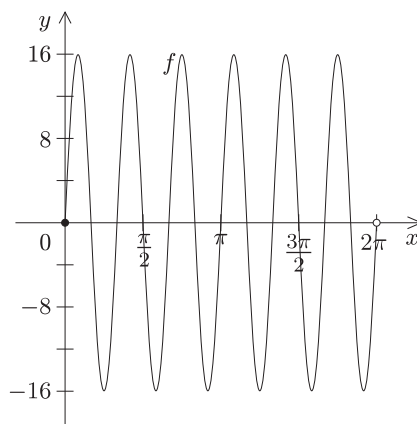
$$\begin{aligned} P(a; b) &= 16 \sin 2x (3 - 4 \sin^2 2x) = 16 \sin 2x (3(\sin^2 2x + \cos^2 2x) - 4 \sin^2 2x) = \\ &= 16 \sin 2x (2 \cos^2 2x + \cos^2 2x - \sin^2 2x) = 16 \sin 2x (2 \cos^2 2x + \cos 4x) = \\ &= 16(2 \sin 2x \cos 2x \cos 2x + \cos 4x \sin 2x) = \\ &= 16(\sin 4x \cos 2x + \cos 4x \sin 2x) = 16(\sin(4x + 2x)) = 16 \sin 6x. \end{aligned}$$

Azt kaptuk, hogy $3a^5b - 40a^3b^3 + 48ab^5 = 16 \sin 6x$. Mivel $-1 \leq \sin 6x \leq 1$, azért

$$-16 \leq 3a^5b - 40a^3b^3 + 48ab^5 = 16 \sin 6x \leq 16.$$

Mivel $-16 \leq 16 \sin x \leq 16$, és $a = 2 \sin x$, valamint $b = \cos x$, a $P(a; b)$ értéke a $[-16; 16]$ intervallum bármely eleme lehet.

Ábrázoljuk az $f(x) = 16 \sin 6x$ függvényt a $[0; 2\pi[$ intervallumon.

Hat olyan x érték van, amelyre a függvény felveszi a maximumát, ezek mindegyikéhez tartozik egy-egy $(a; b)$ értékpár.

A minimális értéket szintén hat helyen veszi föl, minden más értéket pedig tizenkét helyen.

Megjegyzés. 1. Az I. megoldásban $|x| < 1$ esetén négy megfelelő a értéket kapunk, így négy $(a; b)$ értékpár tartozik egy x értékhez. Mivel $-16 < y < 16$ esetén három x -re is teljesül, hogy $f(x) = y$, a vizsgált kifejezés minden $-16 < y < 16$ számot $3 \cdot 4 = 12$ megfelelő $(a; b)$ esetén vesz föl. A minimumot és a maximumot pedig $4 + 2 = 6$ esetben, hiszen $x = 1$ és $x = -1$ esetén egyaránt két-két megfelelő $(a; b)$ számpár van.

2. A feladat szövegét többféleképpen is lehetett érteni: a „Milyen nagy lehet” kérdést volt, aki úgy értelmezte, hogy csak a kifejezés maximumát kell megkeresni.